

РЕШЕНИЕ

№ 198

гр. С., 29.05.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ОКРЪЖЕН СЪД – С., II ТЪРГОВСКИ СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и девети април през две хиляди двадесет и шеста година в следния състав:

Председател: Румяна Б. Пенева

Членове: Иванела Ат. Караджова
Трифон Ив. Минчев

при участието на секретаря Стойка Ив. Нанева като разгледа докладваното от Румяна Б. Пенева Въззивно търговско дело № 20265501000075 по описа за 2026 година

Производството е образувано по въззивна жалба на „Т.“ ЕАД против решение № 870/26.09.2025 г., постановено по гр.д. №2041/2024г. по описа на Районен съд – гр.С., с което е прогласен за недействителен на основание чл. 26, ал.1 ЗЗД във връзка с чл.22, във връзка с чл.11, ал.1, т.10 ЗПК Договор за потребителски кредит №7053287354/05.05.2022г., сключен между Г. К. Г., ЕГН *****, с постоянен адрес гр. С., ** и „Т.“ ЕАД, ЕИК**, със седалище и адрес на управление гр. С.**.

С обжалваното решение „Т.“ ЕАД е осъден да заплати на Г. К. Г. сума в размер на 3399,91 лева /три хиляди триста деветдесет и девет лева и деветдесет и една стотинки/, представляваща недължимо платени суми от Г. К. Г. по Договор за потребителски кредит №7053287354/05.05.2022г., ведно със законната лихва от подаване на исковата молба до окончателното изплащане на сумата, като е отхвърлен предявеният иск в частта над присъдената сума от 3399,91 лева, до претендираните 3594,97 лева, като неоснователен и недоказан. Присъдени са и разноските по делото, съобразно уважената част от исковете.

Във въззивната жалба са наведени доводи за незаконосъобразност и неправилност на първоинстанционното решение в частта, с която са уважени предявените искове и въззивникът е направил искане същото да бъде отменено в тази му част, като вместо него се постанови решение, с което да се отхвърли като неоснователен предявеният иск. Изложени са подробни

съображения. Претендират се разноските по делото.

В законния срок по делото е постъпил отговор на въззивната жалба от въззиваемия Г. К. Г., с който взема становище по наведените в жалбата оплаквания. Намира обжалвания акт за правилен и законосъобразен и моли да се потвърди изцяло. Претендира разноските, както и заплатения адвокатски хонорар.

Окръжен съд – гр. С., в настоящия състав, след като обсъди данните по първоинстанционното и въззивното производства, намира за установено следното:

По делото не е спорно, а и от представените доказателства безспорно се установява, че между „Т.“ЕАД и Г. К. Г. – кредитополучател е сключен Договор за потребителски кредит №7053287354/05.05.2022г., по силата на който на кредитополучателя е предоставена сумата 8500лв. – главница. Съгласно чл.9, т. 1 от Договора, годишният лихвен процент е 41,12 %, лихвеният процент е фиксиран за целия срок на Договора. Съгласно чл. 10 от договора, ГПР е 49,17 %, като общата сума, дължима от потребителя е 17 443,21 лв. При просрочие от страна на потребителя дължимата сума е предвидено да се увеличи с лихвите и разходите по чл.15 от договора. Съобразно инкорпорирания в договора погасителен план, заетата сума следва да се върне на 48 месечни погасителни вноски, всяка с размер 363,40 лв. и падеж 5-то число на месеца, като първата погасителна вноска е дължима на 05.06.2022 г., а последната - на 05.05.2026 г. Вноската включва в себе си посочените части от главницата и лихвата, т.е. сумата 17 443,21 лв., от които 8500 лв. – главница и 8943,21 лв. лихва.

Съгласно чл.19 от договора при сключването му потребителят не е длъжен да сключва застраховка, по свое желание той може да сключи някоя от застраховките или да се присъедини към някоя от застрахователните програми, предлагани от кредитора, в качеството му на застрахователен агент, без това да е задължително условие за сключването на самия договор. Видно от чл.7.1. от договора, по договор за потребителски кредит №7053287354/05.05.2022г. застраховка не е сключена.

В чл.11.2. от договора е инкорпориран погасителен план към договора, съдържащ информация за размера, броя, периодичността и датите на плащане на погасителните вноски.

С оглед изясняване на спорните обстоятелства, в производството пред РС е назначена съдебно–икономическата експертиза. От заключението ѝ се установява, че по Договор за потребителски кредит №7053287354/05.05.2022г. на кредитополучателя е отпусната сумата 8500 лева. Със сумата са рефинансирани задълженията на кредитополучателя по други два кредита - 5952,06лв. са разпределени спрямо задълженията по договорите, които се рефинансират, както следва: 1253,15 лв.- по договор за кредит № 720031107731 и 4698,91 лв. - по договор за кредит №720031107715.

Останалата част 2547 лв. са изтеглени на каса от ищеца.

Видно от експертизата, по договор за кредит с №7053287354/24.02.2022г. от кредитополучателя са заплатени общо 11903,14лв. по дати и вписано основание. Погасяванията са отчитани от банката като погасена главница в размер на 8500,00лв., погасена договорна лихва в размер на 3312,35лв., платена наказателна лихва - 12,00лв. и платена такса ППП - 75,56лв.

Въз основа на представената от банката информация, вещото лице е посочило, че размерът на ГПР в процентно съотношение е 49.7%, като при изчисляването като отрицателен паричен поток е включена сумата, дадена в заем - 8500лв., а като положителен паричен поток - месечните вноски, платими от кредитополучателя - 47 x 363,40лв. + 363,41лв., чиито сбор е равен на 17443,21лв., съответстващ на посочената общо дължима сума в договора, при период от време - отрицателните и положителните парични потоци отнесени за периода на договора за кредит /от 05.05.2022г. - дата на усвояване до 05.05.2026г. - с включени 48 падежа на конкретна дата на всяка вноска/. Видно от изчисленията, по формулата от Приложение №1 към ЗПК при вземане предвид на тези три компонента - заета сума, върната сума и период преизчисленият ГПР е 49,7% - равен на посочения в т. 10 от договора за кредит.

Видно от чл.10 в процесния договор за кредит, ГПР е в размер на 49,7, като е посочено, че е изчислен при следните допускания:

- за начална дата за изчисляването се счита датата на договора;
- договорът ще остане в сила за целия първоначално уговорен срок, като страните изпълняват точно задълженият си по него;
- приема се, че годината има 360 дни, 12 месеца всеки, от които е с 30 дни, независимо дали годината е високосна;
- приема се, че лихвеният процент и др. разходи по кредита и комисионни, ако има такива са неизменни, спрямо техния първоначален размер.

- при просрочие от страна на потребителя дължимата от него сума ще се увеличи с лихвите и разходите по чл.15 от договора /свързани със събирането/.

През 2022г. законната лихва е 10 % = 0 ОЛП +10 пункта надбавка.

През 2023г. законната лихва е 11,3 % = 1,3 ОЛП +10 пункта надбавка.

Видно от експертизата, ГПР надвишава трикратно и не надвишава петкратно законовата лихва.

Видно от експертизата, лихвата е фиксирана за целия срок на договора и не се променя. Това важи и за ГПР, доколкото лихвата е единствения разход по кредита. Съгласно договора, годишният лихвен процент е 41,12%, изчисляем ежемесечно по метода на простата лихва, върху остатъчния размер на главницата на база 30 дни в месеца и 360 дни в годината, лихвеният процент при просрочие е равен на законна лихва = ОЛП +10 върху просрочената сума

за периода на просрочието. ГПР по договор е 49,7 %.

Установява се, че договорът за кредит е погасен предсрочно на падежа на 12-тата погасителна вноски /05.05.2023г./ при общо 48 вноски по погасителен план, като е погасен остатъкът от главницата в размер на 7556,00лв. Събраната от банката договорна лихва, включена в 12- те броя погасителни вноски също не е увеличавана.

Банката е удържала от кредитополучателя договорна лихва общо в размер на 3312,35лв. По погасителен план за същия период договорната лихва е същата.

При така установеното от фактическа страна, съдът прави следните правни изводи:

Сключеният между страните договор има характеристиките на договор за потребителски кредит по смисъла на чл. 9, ал. 1 от ЗПК, спрямо който са приложими специалните изисквания на ЗПК и ЗЗП.

От събраните доказателства по първоинстанционното и въззивното производства се установява, че в разглеждания случай са спазени изискванията на чл. 11, ал. 1, т. 11 и 12 ЗПК. В случая страните са договорили фиксиран лихвен процент на годишна основа /чл.8, ал. 1/. В договора е посочен годишния процент на разходите, общата сума по кредита, лихвения процент, общия размер на лихвата по кредита. Изготвен е и погасителен план, който съдържа информация за размера, броя, периодичността и датите на плащане на погасителните вноски, с което са спазени изискванията на чл. 11, ал. 1, т. 11 ЗПК.

В настоящия случай, съдът намира, че уговорените между страните клаузи са обективирани на хартиен носител и са формулирани по ясен и разбираем начин, както и с еднакъв шрифт по вид, формат и размер, не по-малък от 12, с което е спазена регламентираната в чл. 10, ал. 1 ЗПК форма за действителност на договора.

Процесният договор е сключен в писмена форма и отговаря на императивните изисквания на чл. 11, ал. 1, т. 7, т. 9, т. 11 и т.20 от ЗПК. Посочени са датата и мястото на сключване, вид на предоставения кредит, индивидуализиращи данни за страните, размерът на получената сума, общият размер, който следва да се върне – 17443,21 лв. /чл. 10/.

В чл. 10 от договора е посочено, че ГПР е в размер на 49,7%, като е посочено какви допускания са взети предвид при изчисляването му. От заключението на съдебно-икономическата експертиза се установява, че изчислен по формулата от Приложение №1 към ЗПК при вземане предвид на тези три компонента - заета сума, върнатата сума и период преизчисленият ГПР е 49,7% - равен на посочения в т. 10 от договора за кредит.

Съгласно чл. 19, ал. 4 ЗПК, годишният процент на разходите не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута, определена с постановление на

Министерския съвет на Република България. Следователно, в настоящия случай, посоченият размер на ГПР /49,7 %/ е по - нисък от установения в чл. 19, ал. 4 ЗПК императивен максимален размер до пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения. Поради изложеното, съдът намира, че не е нарушена императивната разпоредба на чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК.

Видно от договора, лихвеният процент е фиксиран, а началната дата за изчисляване на годишния процент от разходите е датата на подписване на договора, като се приема, че годината има 360 дни. В чл. 20 от договора е предвидено право на отказ на потребителя от договора.

По силата на чл.24 ЗПК, за договора за потребителски кредит се прилагат правилата на Закона за защита на потребителите, уреждащи неравноправните клаузи в договорите. Клаузите относно извънлихвените разходи по кредита биха могли да са неравноправни, ако предвиждат плащане от потребителя на такси или комисионна в явно непропорционален размер спрямо услугата, предоставяна като насрещна престация (решение на СЕС по дело С-321/22). Клаузата за договорна лихва изразява възнаграждението за ползването на предоставената сума по кредита и съставлява основния предмет на договора, поради което тази клауза може да се преценява като неравноправна, само ако не е изразена на ясен и разбираем език – чл.145, ал.2 ЗЗП. В практиката на СЕС, както и в практиката на ВКС за неравноправни се считат клаузи за изменение на първоначално уговорените лихви по кредита, докато при ясно посочен в договора приложим лихвен процент върху предоставената сума потребителска защита обичайно не се предоставя. Преценката за неравноправност изисква от съда да вземе предвид предмета на договора, обстоятелствата около сключването му, останалите клаузи или друг договор, от който той зависи – чл.145, ал.1 ЗЗП. Идентичен подход е възприет в Тълкувателно решение № 1/2020 г. от 27.04.2022 г. на ОСГТК, според което при нарушение на добрите нрави е възможно да е налице поведение на страните, което не може да се установи от съдържанието на сделката.

В специалния закон - ЗПК, както и в ЗЗД и в ТЗ, включително и в други закони, уреждащи правила относно договорите за кредит или заем, не съществуват разпоредби, според които уговорките за договорна възнаградителна лихва, като възнаграждение за ползването на предадената парична сума, да не могат да надвишават определен максимален размер.

С Постановление на МС № 72/08.04.1994 г. (отм.) е определен размерът на законната лихва, като със заключителната разпоредба § 1 е отменено Разпореждане на МС № 1238 от 1951г. за определяне на максималния процент на договорните лихви, без да бъде определен нов максимален размер. В съдебната практика се приема, че максималният размер на договорната лихва (възнаградителна или за забава) е ограничен от нормата на чл. 9 от ЗЗД, съгласно която страните могат свободно да определят съдържанието на договора, доколкото то не противоречи на добрите нрави. В този смисъл

автономията на волята се лимитира от общоважимите принципи за спазване на добрите нрави и морала. Добрите нрави са морални, неписани норми, на които законът е придал правно значение, като е предвидил за нарушаването им правна последица, идентична с тази при несъблюдаването на законовите разпоредби. Добрите нрави съществуват като общи принципи или произтичат от тях, а за спазването им съдът следи служебно. Условието и предпоставките за валидност на договорна клауза за възнаградителна лихва произтичат от нейните функции, както и от принципа за справедливост в гражданските и търговските правоотношения. Преценката за нищожност на възнаградителната лихва поради накърняване на добрите нрави следва да се прави за всеки конкретен случай към момента на сключване на договора.

В този смисъл е определение № 527 от 9.06.2022 г. на ВКС по гр. д. № 151/2022 г., III г. о., ГК, с което се приема, че като визираните в чл. 19, ал. 4 и ал. 5 ЗПК, не представляват законов регламент с пряко значение за преценката на съда в кои случаи и в каква степен договорни възнаградителни вземания за лихви прикратно надвишаване на определеният от МС процент на законна лихва, противоречат на добрите нрави и не изключват тази преценка за случаи, при които оскъпяването е под посочения в закона праг на годишния процент на разходите. Когато законодателят въведе норма като цитираната, нейното нарушаване влече нищожност поради противоречие със закона, което именно правно положение съдът императивно е длъжен да съобразява в обсега на дължимата защита и санкция. Това положение не изключва съдебната проверка за съответствие на всеки договор с добрите нрави, включително след влизане в сила на императивна норма, посочила законодателно максималния праг на търпимост за някои уговорки, в този смисъл и крайна граница за годишния процент разходи по потребителски кредит, чието прекрочване пряко влече нищожност, съгласно чл. 22 ЗПК.

По същността си възнаградителната лихва представлява цена на парите като капитал и същата зависи от времето, през което търговецът е лишен от ликвидността на този капитал, както и сигурността за възстановяване на дадената в заем сума. Икономическата цел на отпуснатия кредит е придобиване на парични средства и за двете страни. В случая се касае за необезпечен кредит, с който дадена в заем сума в размер на 8500 лв. за период от 24 месеца, като уговорената договорна лихва е в общ размер от 8943,21 лв.

Кредитополучателят е икономически по-слабият субект, който е имал недостиг на средства, поради което е пристъпил към сключване на договор за потребителски кредит. При сключването на договора кредиторът като икономически по-силен субект се е облагодетелствал за сметка на потребителя, уговаряйки лихва в размер от 41,12 % годишно без същата да съответства на типичните функции на възнаградителната лихва, което е недопустимо и представлява несправедливо високо възнаграждение за кредитора и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца и потребителя.

Съгласно чл. 143 от ЗЗП, неравноправна клауза в договор, сключен с потребител, е всяка уговорка в негова вреда, която не отговаря на изискванията за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца и потребителя. По аргумент от чл. 6, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО неравноправните клаузи не обвързват потребителя. Неравноправният характер на клаузи в потребителския договор, които обосновават тяхната нищожност, съдът е длъжен да преценява служебно. Съгласно разпоредбата на чл. 146, ал. 1 от ЗЗП, неравноправните клаузи в договорите са нищожни, освен ако са уговорени индивидуално. По аргумент от противното на чл. 146, ал. 2 от ЗЗП, индивидуално уговорени клаузи са тези, които не са били изготвени предварително и потребителят е имал възможност да влияе върху съдържанието им. Съгласно чл. 146, ал. 4 от ЗЗП тежестта за установяване на обстоятелството, че договорна клауза е индивидуално уговорена, е върху кредитора. В процесния случай ответникът не е ангажирал никакви доказателства в тази насока, поради което съдът е ограничен в преценката си от представените такива. При този извод следва да се откаже зачитане на последици на клаузата за възнаградителна лихва в процесния договор за кредит.

При констатиране на неравноправни клаузи, съобразно правилото на чл. 26, ал. 4 ЗЗД, договърът остава в сила, ако може да се прилага и без тези клаузи. Това е заложено в чл. 146, ал. 5 от ЗЗП, като съдебната практика потвърждава, че нищожните клаузи следва да могат да бъдат заменени по право от повелителни или от диспозитивни правни норми. Ако това е невъзможно, т. е. договърът не може да се изпълнява без нищожните клаузи, то целият договор е нищожен – така Решение №146/01.11.2017 г. по т. д. № 2615/2016 г. на ВКС, I-во ТО.

Доколкото процесният договор за заем е двустранен и възмезден, то въззивният съд стига до извода, че същият не би бил сключен без наличие на валидна клауза за възнаградителна лихва. Противното би означавало да отпадне възмездността на договора, а оттам и икономическият интерес на заемодателя да отпуска заеми на потребители. Възнаградителната лихва представлява цената на предоставените от заемодателя парични средства, а в закона не съществуват императивни или диспозитивни правила, които да бъдат приложени при нищожност на клаузата за възнаградителна лихва, поради което въззивният съд приема, че нищожността на клаузата за възнаградителна лихва поради противоречие с добрите нрави влече след себе си нищожност на договора в неговата цялост.

При горните изводи на съда правната последица е недействителност на договора за потребителски кредит – чл. 22, вр. чл. 11, ал. 1, т. 9 ЗПК, което води до дължимост единствено на чистата стойност на кредита – чл. 23 ЗПК, но не и на лихви и други разходи по кредита.

Същите правни изводи е направил и първоинстанционният съд в

обжалваното решение, което настоящата инстанция намира за правилно и следва да го потвърди.

По разноските:

Съобразно изхода на делото, „Т.“ ЕАД следва да заплати направените от Г. К. Г. разноски във въззивното производство в размер на 420 евро – заплатен адвокатски хонорар.

Водим от горните мотиви, съдът

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 870/26.09.2025 г., постановено по гр.д. № 2041/2024г. по описа на Районен съд – гр.С..

ОСЪЖДА „Т.“ ЕАД, ЕИК**, със седалище и адрес на управление гр. С.** да заплати на Г. К. Г., ЕГН *****, с постоянен адрес гр. С., **, сумата от 420 евро /четирисотин и двадесет евро/, представляваща разноски във въззивното производство.

Решението е окончателно и не подлежи на обжалване.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____